

כל השונה הלכות

1. מיד כשיתעורר משנתו, ואין עתה לישון עוד, יטול ידיו, אף שגשאר שוכב על מיטתו כדי לא להשהות על עצמו רוח רעה ששורה על ידיו אחרי השינה, ויזהר שלא יגע בבגדיו לפני נטילה זו, אך אם אינו לבוש היטב ילבש בגדיו משום צניעות.
2. לפני נטילה זו לא יגע בעיניו אפילו אם הם סגורות מפני שהרוח הרעה שבידיו יכולה להזיק. וכן לא יגע בידיו בפיו ובחוטמו ואוזניו אפילו מבחוץ, ואם רצה לחכך יחכך ע"י בגד.
3. מי שעבר עליו חצות לילה בשינה יזהר מאוד שלא יגע במאכל או במשקה שלא תשרה עליהם טומאת רוח רעה.
4. אם עבר ונגע במאכל, יערה עליו מים שלש פעמים, או יטול מהמאכל כדי קליפה וישליכנו והשאר מותר. ואם נגע במשקין או במאכל שלא שייך לקלף או לערות עליהם מים יש שכתבו שילך לאיבוד, ויש מקילים בזה.
5. יזהר ליטול ידי הקטנים שמא יגעו במאכלים ויטמאום, ואף הקטנים ביותר שאינם פושטים ידם למאכלים, טוב ליטול ידיהם, ודבר זה סגולה שיגדלו בטרה ויהיו גדולי הקדש.
6. אם בקומו ממיטתו רואה שהמים של הנטילה רחוקים, ואין לו מי שיקרבם אליו, ילך פחות פחות מארבע אמות עד שיגיע למי הנטילה, וי"א שעדיף ללכת במרוצה ולא לשהות רוח רעה על ידיו.
7. יש להקפיד בנטילת ידיים שחרית, בכל הדברים המעכבים בנטילת ידיים לסעודה, ועל כן יש ליטול מתוך כלי ושהנטילה תהיה ע"י אדם (כח גברא), אולם הנמצא במקום שאין שם כלי יטול ידיו מהברז ג' פעמים לסירוגין, ואחרי שיתפתה יטול ידיו שוב שיהיו נקיות לתפילה ואז יברך על נטילת ידיים.
8. כשנוטל ידיו יש להקדים ליטול יד ימין ונוטל הכלי בידו הימנית, ותמסור הכלי לידו השמאלית, ושופך מים מהכלי שבשמאל ע"י הימנית, ואחרי זה יאחז הכלי בידו הימנית וישפוך ע"י השמאלית וזהו נטילה אחת, וחוזר כך שוב ליטול משמאל לימין ומימין לשמאל, ושוב משמאל על ימין ומימין לשמאל, נמצא שכל יד קיבלה מים ג' פעמים, אך לא קיבלה אותם ברציפות אלא לסירוגין.
9. צריך ליטול כל האצבעות וכף היד עד פרק הזרוע, להעביר רוח רעה מהיד, חוץ מיזם הכיפורים ותשעה באב שנוטל עד קשרי אצבעותיו.
10. אחרי הנטילה והשיפשוף זוקף ידיו למעלה קודם הניגוב ומברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידיים". ואם המקום אינו נקי, יכול לנגב ידיו ולברך אח"כ במקום נקי, ויש להסמיך את הברכה לניגוב כמה שאפשר. ויש שנהגו לברך ברכה זו עם שאר ברכות השחר ולא בזמן הנטילה, ויש להם על מה ליסמוך.
11. אם נצרך לנקיבו בזמן הנטילה לא יברך על הנטילה כעת, אלא אחר שיצא מבית הכסא יטול ידיו ואז יברך, ועל כן טוב ביותר שירגיל עצמו לברך רק אחרי נטילה אחרונה קודם שמתפלל ויברך מיד אחרי שנטל וקודם שינגב ידיו, ובכל אופן גם כאשר מברך על הנטילה לאחר זמן, יזקוף ידיו למעלה בשעת הברכה דנטילה לשון הרמה והתנשאות, וכיון שמברך על נטילת ידיים צריך להגביהם.

הלכה ומשפט

נידוני

מפי הרב תמיר ישי אסולין שליט"א | לתגובות: 4173027@gmail.com

מצא רב-קו אנונמי הטעון בכסף ואין בו סימונים

שאלה

אדם מצא ברחוב רב קו אנונמי שטעון בו סכום מסויים של כסף, וברב-קו אין שום סימונים המעידים של מי הוא, והשאלה האם רשאי לקחת את הרב-קו לעצמו.

תשובה

אם אין סימונים על הרב קו רשאי המוצא לקחת את הרב קו לעצמו ואינו צריך להחזירו לחברה.

דהואיל וכל נכסיו נעשים הפקר, מיד זוכה הלוה בחוב, ולא מי שמוחזק בשטר, והכ"נ נימא כאן. ובקצה"ח (סימן סו ס"ק א') תמה כן, וכתב לבאר דאין ללוה זוכה בחוב לאחר יאוש משום דבאיסורא אתא לדידה, כלומר כיון שמתחילה הגיע לידו החוב על דעת להחזירו, אינו זוכה בו לאחר יאוש, וכמו כל אבידה שאם הגיעה ליד האדם קודם יאוש, אף שאח"כ התייאש המוצא אינו זוכה באבידה ומחוייב בהשבתה לפי שהגיעה לידו באיסור. ולכן דוקא מוצא השטר שהגיע השטר לידו בהיתר, זכה בשטר ויכול לגבות בו.

בשטר אינו זוכה במלוה הכתובה בו לפי שאין שם מסירה מיד ליד, וא"כ מ"ט כאן זוכה המוצא בשטר החוב.

ובקצה"ח כתב דיש חילוק בין יאוש להפקר, דהפקר אינו מועיל אלא לדבר שברשותו משא"כ יאוש שמועיל גם לדבר שאינו ברשותו, ומה"ט יאוש עדיף מהפקר ואינו מצריך כתיבה ומסירה, דטעמא דשטרות צריכים כתיבה ומסירה משום דהשיעבוד נשאר אצל המלוה, אבל כשיש יאוש הכל נפקע מרשות ושוב לא צריך כתיבה ומסירה, משא"כ בהפקר שהוא כמו מכירה ולכן צריך כתיבה ומסירה, ע"ש"ל דבריו.

ובעצם הדבר האם מועיל הפקר במקום מסירה, עיין בשו"ע סעיף ט' ובש"ך שם דפליג על השו"ע ועיין בקצה"ח שם מש"כ בזה. וע"ע בש"ך שם ס"ק כה שתמה על השו"ע דכל מאי דלא מהני הפקר משום דאין כאן מסירה, והרי בלאו הכי כיצד יזכה בו הזוכה והרי הלוה תפוס בכסף ומיד צריך לזכות בו. ומשום כן נדחק להעמיד דברי השו"ע בשטר של גוי, שבכ"ה"ג אין הגוי זוכה בו [הואת משום דאפשר לגבות בשטר פרוע מן הגוי, וכמו שכתבנו במקום אחר]. ומדבריו לכאורה מבואר דביהוי הלוה זוכה בחוב. ולכאורה ה"ה לכאן. ואם נאמר דגם הש"ך מודה לסמ"ג שהמוצא זוכה בחוב, נצטרך לומר דיש חילוק בין הפקר ליאוש, ועוד יל"ע בזה.

הנה אף שהדבר ידוע ומפורסם לגבי אדם המוצא שאר חפצים שאין בהם סימן, שהרי אלו שלו ורשאי לקחתם לעצמו מפני שהבעלים מתייאשים מהם, כאן לגבי מציאת רב קו יש לזון האם רשאי לקחת לעצמו, וזאת משום דהרב קו עצמו טעון בסכום כסף שאותו סכום לא נמצא בתוכו, אלא שולח לחברה ונכר זה תנו למחזיק הרב קו זכות שימוש כנגד הסכום שהטעין ברב קו, ומעתה כשנאבד לאדם כרטיס רב קו נאבד לו רק פלסטיק שיש בו זכות נסיעות, אבל הכסף בעצמו נמצא אצל החברה שהטעין שם את הרב קו, וכשהוא מתייאש מהכרטיס כי אין בו סימונים, אפשר דמיד באותו הזמן זכו החברה בכסף שהוטען בתוכו שהרי הם מוחזקים בכסף, ואין אדם אחר יכול להשתמש בו. ומצד שני אפשר לומר, דהואיל והמוצא זכה בכרטיס זכה אף בכל הזכויות הנגזרים מחמת אותו כרטיס.

והנה בגמ' בב"ק דף מט: מבואר דמשכון של ישראל הנמצא ביד גר ומת הגר ובא אחר והחזיק במשכון (וכפי מאי דק"ל שגר לאחר שמת נכסיו הפקר כיון שאין לו יורשים וכל המחזיק בהם זכה), מוציאין מידו את המשכון. והטעם לזה לפי שמיד בשעת מיתת הגר נפקע החוב, והלוה המחזיק בכסף של החוב זכה בו, וממילא נפקע גם המשכון והרי הוא חוזר ללוה דנעשה כאילו הלוה פרע את החוב לגר והחזירו לו משכנו. ומדן זה למד השו"ע בחו"מ סימן סו סעיף ל"ז דגר שהיה לו מלוה בשטר על ישראל ומכר השטר לישראל ומת הגר, נפקע ליה ונפטר הלוה, עכ"ל, והיינו משום דמיד כשמת הגר נעשית ההלוואה שלו הפקר, והזוכה הראשון המוחזק בכסף הוא הלוה, ולא מי שמחזיק בשטר, ולכן הוא זוכה בכסף ולא מי שקנה את השטר.

והנה מדן זה יש לזון גם למי שמוצא שטר חוב שנתייאשו ממנו הבעלים, דהואיל והשטר אין גופו ממון רק ראי לחוב, י"ל דבאותה שעה שנתייאש המאבד מהשטר ומחובו הכתוב בו, מיד זכה בו הלוה שהוא המחזיק בכסף, ולא המוצא שהוא תפוס בשטר לבד שאין גופו ממון.

אמנם מצינו בסמ"ג (הלכות מקח וממכר עשין פב) שכתב דמי שמצא שטר חוב לאחר יאוש זכה המוצא בשטר, ויכול לגבות בו את החוב. והדבר תמוה, כיצד זכה בו המוצא, והרי הלוה מוחזק בכסף ומיד כמתייאש המלוה מן החוב זוכה בו הלוה שהוא מוחזק בכסף, וכמו שמצינו לגבי גר שמת